

в сфері освіти; громадського управління освітою; по-друге, переважання адміністративних важелів регулювання у системі управління освітою; по-третє, домінування випадкових рішень у побудові системи громадського управління, що ґрунтуються на створенні певних організаційних структур і в наступному наповненні їх змістом та діяльністю; по-четверте, низька ефективність і формальність створених організаційних форм і механізмів взаємодії» [2].

Отже, залучення громадськості до процесів публічного управління сферою освіти в територіальній громаді, підтримка активної участі, стимулювання об'єктивного та дієвого громадського контролю за діяльністю освітніх закладів можуть розглядатись як підґрунтя вироблення концептуальних підходів до інноватизації системи управління освітою на рівні територіальної громади.

Список використаних джерел

1. Бойченко К. В. Взаємодія школи та громади в управлінні школою: європейський досвід та українські перспективи. URL. [file:///C:/Users/User/Downloads/vpm_2011_8\(1\)_15.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/vpm_2011_8(1)_15.pdf)
2. <https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/569>

Костянтин ШКІЛЬНЯК

здобувач освітньо-наукової програми «Менеджмент»
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу, ЗУНУ
Григорій МОНАСТИРСЬКИЙ

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК НОВИЙ ТИП ЕКОНОМІКИ: ГЕНЕЗИС ТА УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ

Цифрова економіка як «новий тип економіки виникає внаслідок цифровій революції, що рухає світ від третьої промислової революції (автоматизації та комп'ютеризації виробництва) до четвертої промислової революції (перехід до орієнтованого на споживача виробництва на основі кіберфізичних систем)» [2]. Процес переходу триває певний час, тому «виникають комбіновані, тобто змішані типи економік (де більше або менше частка цифрової чи традиційної економік), які спираються на

взаємодію фізичних та віртуальних систем. Це породжує нові процеси та явища, які вивчаються науковцями та практиками – витоки та умови становлення й розвитку, проблеми цифрової економіки, власне процес цифровізації» [1].

Із цифровою економікою, звичайно, пов'язано чимало переваг і насамперед – можливість користування багатьма мультиплікаційними ефектами, які надають всім виробничим ланцюжкам форми об'єднаної системи. Коли економіка переходить до цифровізації, у принципах, якими традиційно користуються у веденні бізнесу, та нормах, що діють в інформаційних технологіях, маркетингових комплексах, системах обліку та управлінні, відбудуться серйозні зміни. Варто зауважити й на тому, що цифровізація сприятиме національному економічному розвитку. Завдяки новітнім технологіям, інтелектуальним програмам, іншим нововведенням, яких зазнає цифрова економіка, набагато поліпшиться рівень обслуговування та будуть вирішені проблемні питання в різних бізнесових галузях. Можна стверджувати, що «важливим у становленні цифрової економіки у суспільстві стає людський капітал, який розвиває технології штучного інтелекту, а це проявляється на переході від обробки даних до подання та обробки знань. Економіка стає більш інноваційною – Smart-економікою. У глобальному світі спостерігається перехід від традиційної економіки до цифрової, яка базується на електронній інфраструктурі (інтернет, телекомунікації, програмне та апаратне забезпечення), електронному бізнесі (автоматизація господарської діяльності), електронній комерції (дистрибуція товарів через інтернет), електронних грошах (проведення безготівкових розрахунків), електронному уряді (використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в управлінні державою)» [5].

Разом із поняттям «цифрова економіка» вживають «цифровізація», що, як нам здається, – поняття більш широке, адже означає процес, під час якого впроваджуються цифрові технології, генерація й обробка, передавання, збереження та візуалізація параметрів не тільки в економіку, а й в інші царини діяльності людей. Таким чином, можемо з упевненістю стверджувати, що під цифровізацією слід розуміти процес, що дотичний до активного формування, застосування, поліпшення технологій, які спеціалізуються на інформаційно-комунікаційному контенті. Отже, можна говорити, про те, що завдяки цифровізації трансформуються

певні системи, в тому числі й ті, що мають економічне спрямування, змінюються моделі, за якими вони традиційно функціонують. В науковій літературі вчені, формулюючи зміст цифровізації, також наполягають саме на якісних змінах, які переживають системи у своїй діяльності завдяки їй. Однак ми вважаємо, що так стається не щоразу. Варто зауважити, що переважна кількість формулювань роблять наголос на тому, що економічна система або структура діють ефективно. Крім того, в підходах вбачається орієнтація на нинішній час. І це цілком обґрунтовано, адже соціумом та науковим середовищем ще не відбулося остаточне усвідомлення, яку роль відіграють масштабні зрушення цифровізації в явищах, які мають фінансове спрямування. Приміром, такі як радикальне перетворення, якого зазнала монетарна політика через те, що в державній економіці різко знизилася значення обігу готівки. Методики й підходи до балансу вітчизняних макроекономічних параметрів змінюватимуться завдяки тому, що з'являться системи, побудовані на віртуальних цифрових емісіях, криптовалюти здійснюватимуть більш значний вплив, оскільки найближчим часом вони впевнено входитьимуть у світову економіку.

У Концепції розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства України на 2018-2020 роки та Плані заходів щодо її реалізації, визначено та частково вже реалізовано пріоритетні напрямки цифрових трансформацій, що передбачає: «створення та розвиток сумісних цифрових інфраструктур, як основи для використання переваг цифрового світу в повсякденному житті та платформи для досягнення; економічна ефективність загалом, включаючи потреби освітніх і наукових установ, підключення до освітньої мережі GEANT та розподілених обчислень; збір, зберігання та обробка даних європейської мережевої інфраструктури; створення попиту та формування потреби в цифровізації серед громадян, у т.ч. доступ до даних і публікацій, які зроблені за рахунок державного фінансування; створення дорожніх карт державно-приватного партнерства, комерціалізація наукових розробок для галузевих та соціальних проблем; розробка відкритих та сумісних цифрових рішень для запуску та розвитку інноваційних екосистем у різних галузях промисловості; розвиток цифрових компетенцій громадян для забезпечення їх готовності до використання цифрових технологій; розвиток цифрового бізнесу, створення відповідної (у тому числі аналогової) інфраструктури для підтримки та розвитку інновацій» [6].

Секторальну структуру національної економіки вчені описують по-різному. Як зазначає А.П. Кривак, «засновником концепції трьох секторів господарювання вважається Ф. Ліст, що є представником німецької історичної школи першої половини XIX століття, автором праці «Національна система політичної економії, міжнародної торгівлі, торгова політика й німецький митний союз» (1841 рік). Продовжили й поглибили його теорію К. Кларк, Ж. Фурастьє, А. Фішер та інші науковці. Вони сформулювали найважливішу методологічну засаду теорії постіндустріального суспільства, а саме поділ усього суспільного виробництва на три сектори, такі як первинний (сільське господарство), вторинний (промисловість), третинний (сфера послуг)» [7]. Варто зауважити, що немало висновків, зроблених цими вченими, нині ставляться під сумнів. Приміром, суттєва вада, яку має аналіз структурного попиту, полягає в його базуванні тільки на вивченні споживчих товарів, в той же час він не бере до уваги, як розвивається попит на капітал. Разом з тим, попри розбіжності у формулюваннях, у цій теорії присутня структура державного розвитку за економічним, соціальним, а нині навіть політичним напрямками розвитку держави та соціуму, що причетне до його формування. Цю концепцію використовували як базу в численних наступних працях, вона присутня в дослідженнях чималої кількості інших вчених, які в основному займалися розширенням третинного сектора. Ті, хто віддає перевагу науковому підходу (йдеться про теорію неоіндустріального суспільства), зосереджуються на тому, що технологічні інновації, науково-технічний прогрес позитивно впливають на те, як розвиваються сфери сервісу. Потрібно сказати, що прибічники цього наукового напрямку першими акцентували на інформаційній царині, яка на фоні інших послуг виділяється як найбільш важлива.

Підбиваючи підсумки викладеного, зазначимо, що в досить значній кількості наукових праць деталізовано третинний сектор (сектор послуг). Через неоднорідність капіталу, залученого у виробництво, праці (з низькою або високою кваліфікацією) вчені досі не прийшли до спільного висновку щодо числа головних секторів та щодо того, як саме варто структурувати сферу послуг, беручи до уваги нові сектори. Окремі вчені дотримуються традиційного шляху, здійснюючи розподіл сучасної економіки на три сектори, зазначаючи, що сфера послуг охоплює ті галузі, які залишаються поза аграрним та індустріальним економічними секторами. Дехто об'єднує

в четвертинний сектор всі сфери, які надають інформаційні та наукові послуги, визначаючи таким чином четвертий сектор в економічній структурі держави. Є й такі науковці, які здійснюють теоретичне виокремлення п'ятого сектора, зауважуючи, однак, на тому, що він міцно пов'язаний із четвертим, відносячи до нього сфери, що продукують знання та інформацію.

З огляду на те, що цифрова економіка почала активно розвиватися порівняно недавно, вчені не виокремлювали економічну діяльність, основою якої є інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, а головні виробничі засоби (фактори) виступають у вигляді цифрових (електронних, віртуальних) показників (числових і текстових), у ще один сектор економіки. Але варто сказати, що нове століття обумовило появу в розвинених країнах світу нових способів структурувати економіку за секторами, з огляду на цей контекст, та потребу в нових пріоритетах, на які орієнтуватиметься економіка на шляху свого розвитку. В результаті Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) була рекомендована власна методологічна база, якою варто послуговуватися, структуруючи економіку. Згідно з методологією ОЕСР, економіку ділять за шістьма стратегічними секторами: «перший та другий сектори охоплюють галузі високотехнологічної та середньо-високотехнологічної промисловості, четвертий і п'ятий – ділові послуги, а шостий – соціально спрямовані види діяльності сфери послуг, що забезпечують повноцінний розвиток людини» [8].

Список використаних джерел

1. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2016. № 2. С. 51-58.
2. Вишневський В. П., Вієцька О. В., Гаркушенко О. М., Князєв С. І., Лях О. В., Чекіна В. Д., Череватський Д. Ю. Смарт-промисловість в епоху цифрової економіки: перспективи, напрями і механізми розвитку. К: Інститут економіки промисловості НАН України. 2018.
3. Матвейчук Л. О. Цифрова економіка: теоретичні аспекти. *Вісник Запорізького національного університету*. 2018. № 4 (40). С. 116-12.
4. Руденко М. В. Цифровізація економіки: нові можливості та перспективи. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 61-65.
5. Ковальчук К. Ф., Бандоріна Л. М., Удачина К. О. Цифрова

економіка – економіка XXI століття. *Цифрова економіка*: зб. матеріалів Національної наук.-метод. конф., 4–5 жовтня 2018 р. Київ: КНЕУ, 2018. С. 185-188.

6. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018p>

7. Кривак А. П. Теоретичні принципи секторального структурування національної економіки. *Агросвіт*. 2010. № 13. С. 42–47.

8. OECD Science, Technology and Industry: Scoreboard, Edition 2005. URL:

http://www.oecdilibrary.org/oecd/content/book/sti_scoreboard-2005-en

Марія ШМЕГЕЛЬСЬКА

здобувачка освітньо-професійної програми «Менеджмент»

Західноукраїнського національного університету

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри

менеджменту, публічного управління та персоналу, ЗУНУ

Наталя КРИВОКУЛЬСЬКА

МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ЛАНЦЮГАМИ ПОСТАВОК

Основними чинниками забезпечення конкурентоспроможності та прибутковості діяльності сучасних підприємств є не оптимізація основних функцій управління, а вивчення та аналіз ланцюга створення доданої вартості, всіх його міжорганізаційних ділянок та місць перетину різних його етапів. У зв'язку із цим концепція управління ланцюгами поставок (англ. *Supply Chain Management, SCM*) набула широкого поширення в діяльності сучасних підприємств як один із інструментів підвищення їх конкурентоспроможності. За визначенням Ради професіоналів у галузі управління ланцюгами поставок (англ. *Council of Supply Chain Management Professionals, CSCMP*), управління ланцюгами поставок – це інтеграція ключових бізнес-процесів (в основному логістичних), що починаються від кінцевого користувача та охоплюють усіх постачальників товарів, послуг та інформації, що додають цінність